

**First Professional BAMS Degree Supplementary Examinations
November 2024**

**PAPER - I Samskritam Evam Ayurved Ithihasa
(2021 Scheme)**

Time: 3 Hours

Total marks:100

- Answer all questions to the point neatly and legibly • Do not leave any blank pages between answers • Indicate the question number correctly for the answer in the margin space
- Answer all parts of a single question together • Leave sufficient space between answers
- Draw table/diagrams/flow charts wherever necessary

1. Multiple Choice Questions**(20x1=20)**

The Answers to MCQ questions (Q.No. i to Q.No. xx) shall be written continuously on the first two writing sheets (ie Page No. 3 & 4) only

- i. माहेश्वरसूत्राणि कति?
 - a) 12
 - b) 14
 - c) 16
 - d) 18
- ii. 'उ' इति वर्णस्य उच्चारणस्थानं किम्?
 - a) कण्ठः
 - b) ओष्ठौ
 - c) मूर्धा
 - d) दन्ताः
- iii. आभ्यन्तरप्रयत्नः कतिविधः?
 - a) 5
 - b) 10
 - c) 8
 - d) 6
- iv. कादयो मावसानाः।
 - a) अन्तस्थाः
 - b) ऊष्माणः
 - c) स्पर्शाः
 - d) महाप्राणाः
- v. अपादाने।
 - a) चतुर्थी
 - b) प्रथमा
 - c) सप्तमी
 - d) पञ्चमी
- vi. अजिभः अव्यवहिताः हलः.....संज्ञाः स्युः।
 - a) संहिता
 - b) उदात्त
 - c) इत्
 - d) संयोग
- vii. मुखसहितनासिकया उच्चार्यमाणः वर्णः कः?
 - a) अनुदात्तः
 - b) अनुनासिकः
 - c) अच्
 - d) हल्
- viii. प्रसक्तस्य लोपसंज्ञं स्यात्।
 - a) दर्शनम्
 - b) स्वरितः
 - c) अदर्शनम्
 - d) वर्णः
- ix. अत् च गुणसंज्ञं स्यात्।
 - a) एच्
 - b) एङ्
 - c) ऐच्
 - d) एच्
- x. तुल्यास्यप्रयत्नं।
 - a) अवर्णम्
 - b) उपसर्गः
 - c) सवर्णम्
 - d) स्वरितः
- xi. कर्तुः क्रियया आप्तुमिष्टतमं कारकं संज्ञं स्यात्।
 - a) करण
 - b) कर्म
 - c) अपादान
 - d) अधिकरण
- xii. क्रियासिद्धौ प्रकृष्टोपकारकं कारकं किम्?
 - a) कर्तृकारकं
 - b) करणकारकं
 - c) अधिकरणकारकं
 - d) कर्मकारकं
- xiii. नमः।
 - a) हरेः
 - b) हरिम्
 - c) हरिणा
 - d) हरये
- xiv. 'गन्तव्यम्' अस्मिन् पदे कः प्रत्ययः?
 - a) सुप्
 - b) तव्यत्
 - c) अनीयर्
 - d) टाप्
- xv. छात्रः पुस्तकं पठति।
 - a) दृष्ट्वा
 - b) पश्यति
 - c) द्रष्टुम्
 - d) पश्यन्ति

(PTO)

- xvi. माता कार्यालयं।
 a) गतवान् b) गतवती c) अगच्छतः d) गतम्
- xvii. सर्वदा हस्तं भोजनं करोतु ।
 a) प्रक्षाल्य b) प्रक्षालयित्वा c) प्राक्षाल्य d) प्रक्षालयति
- xviii. सः बालकः वर्तते ।
 a) उत्तमम् b) उत्तमा c) उत्तमः d) उत्तमी
- xix. तत् नेत्रं भवति ।
 a) सुन्दरम् b) सुन्दरः c) सुन्दरी d) सुन्दरा
- xx. पठ् + क्त्वा =।
 a) पठित्वा b) पठनीयम् c) पठितव्यः d) पठितम्

Short Notes:

(8x5=40)

2. अधोदत्तानां पदानां सन्धिं सन्धिच्छेदं वा लिखत
 a) दोषावुदाहृतौ b) कनीन्यग्रम् c) योगश्च d) त्रयः+तित्कादयः e) प्राक्+ऊर्ध्वम्
3. अधोदत्तानां पदानां विग्रहवाक्यं समस्तपदं वा लिखत
 a) यथापूर्वम् b) तित्कादयः c) दोषाणां वैषम्यम् d) भिषजः वश्यः e) परमं च तत् औषधं च।
4. कोष्ठतः समुचितेन अव्ययपदेन रिक्तस्थानानि पूरयत (तत्र, विना, तु, च, अपि, एव, इह)
 a) उष्णाम्बुना अधः कायस्य परिषेको बलावहः। तेन तूत्तमाङ्गस्य बलहृत्केशचक्षुषाम्॥
 b) निजागन्तुविभागेन रोगाः द्विधा स्मृताः ।
 c) रोगः दोषवैषम्यं दोषसाम्यमरोगता ।
 d) तेषां कायमनोभेदादधिष्ठानम् द्विधा ।
 e) सुखार्थाः सर्वभूतानां मताः सर्वाः प्रवृत्तयः। सुखं च न धर्मात्तस्माद्धर्मपरो भवेत्॥
5. रूपाणि लिखत
 a) मेदस्-शब्दस्य पञ्चमी-एकवचनम् ।
 b) अङ्गशब्दस्य षष्ठी-बहुवचनम् ।
 c) अस्मद्-शब्दस्य सप्तमी-एकवचनम् ।
 d) प्रकृतिशब्दस्य प्रथमा-बहुवचनम् ।
 e) मतिशब्दस्य तृतीया-एकवचनम् ।
6. स्ववाक्येषु योजयत
 a) प्रवहति b) आगच्छति c) उपविशति d) विस्मरति e) उपजायते
7. स्ववाक्येषु योजयत
 a) करणीयम् b) त्यक्त्वा c) गन्तुम् d) दृष्ट्वा e) आकर्षन्
8. धातुरूपाणि लिखत
 a) गम्-धातुः परस्मैपदी लट् । b) भू धातुः परस्मैपदी लृट् ।
9. अधोदत्तेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां विभक्तिः कारकं च लिखत
 a) विषे भुजङ्गे कीटेषु मूषकेषु रसायने।
 b) नदीं तरेन्न बाहुभ्यां नाग्निस्कन्धमभिव्रजेत् ।
 c) अनुकुर्यात्तमेवातो लौकिके अर्थे परीक्षकः ।
 d) उपकारप्रधानः स्यादपकारपरे अपि अरौ ।
 e) न पीडयेत् इन्द्रियाणि न चैतान्यतिलालयेत् ।

(PTO)

Answer briefly:

(4x10=40)

10. A) समुचितरूपाणि विलिख्य वाक्ये योजयत ।

- a) वातशब्दस्य तृतीया-एकवचनम् ।
- b) वैद्यशब्दस्य चतुर्थी-एकवचनम् ।
- c) चक्षुस्-शब्दस्य प्रथमा-एकवचनम् ।
- d) औषधशब्दस्य द्वितीया-एकवचनम् ।
- e) रोगिन्-शब्दस्य द्वितीया-एकवचनम् ।

B) अशुद्धिपरिहारं कुरुत ।

- a) दुष्टः आमाशयगतं रसमामं प्रचक्षते ।
- b) विकृताविकृताः देहे घ्नन्ति ते वर्तयन्ति च ।
- c) वायुः पित्तः कफश्चेति त्रयो दोषाः समासतः ।
- d) निजागन्तुविभागेन तत्र रोगाः द्विधा स्मृतम् ।
- e) आयुः कामयमानस्य धर्मार्थसुखसाधनम् ।

11. अधोदत्तानां रेखाङ्कितपदानां विग्रहवाक्यं समासनाम्ना सह लिखत ।

- a) चिकित्सितस्य निर्दिष्टं प्रत्येकं तत् चतुर्गुणम् ।
- b) चण्डं शोकातुरं भीरुं कृतघ्नं वैद्यमानिनम् ॥
- c) सुखार्थाः सर्वभूतानां मताः सर्वाः प्रवृत्तयः ।
- d) रसाः स्वाद्वल्लवणतिक्तोषणकषायकाः ।
- e) अतुल्यदुःखदेशर्तुप्रकृतिः पादसम्पदि ।

12. अधोदत्तानां रेखाङ्कितपदानां सन्धिच्छेदं सूत्रसहितं लिखत ।

- a) सम्यग्योगश्च विज्ञेयो रोगारोग्यैककारणम् ।
- b) प्रातर्भुक्त्वा च मृद्वग्रम् कषायकटुतिक्तकम् ।
- c) शरीरचिन्तां निर्वर्त्य कृतशौचं विधिस्ततः ।
- d) नोर्ध्वजानुश्चिरं तिष्ठेत् ।
- e) अभ्यङ्गमाचरेन्नित्यम् ।

13. A) अधोदत्तानां रेखाङ्कितपदानां समुचितं प्रत्ययं लिखत

- a) ब्रह्मा स्मृत्वा आयुषो वेदं प्रजापतिमजिग्रहत् । (क्त, क्त्वा, तुमुन्, ल्यप्)
- b) अनुरक्तः शुचिर्दक्षो बुद्धिमान् परिचारकः । (क्त, क्त्वा, तुमुन्, ल्यप्)
- c) शमनं कोपनं स्वस्थहितं द्रव्यमिति त्रिधा । (ल्युट्, ठक्, तुमुन्, अण्)
- d) भक्षयेदन्तपवनं दन्तमांसं सन्ध्याबाधयन् । (क्त, क्त्वा, तुमुन्, शतृ)
- e) लाघवं कर्मसामर्थ्यं दीप्तोऽग्निर्मेदसः क्षयः । (क्त, क्त्वा, अण्, शतृ)

B) अधोदत्तानां पदानां प्रयोगं विपरिणमयत

- a) बालकः मातरं नमति ।
- b) आचार्येण ग्रन्थः पाठ्यते ।
- c) मणिभद्रः क्षपणकं पश्यति ।
- d) रमेशः पुस्तकं लिखति ।
- e) अहं वृक्षम् आरोहामि ।
